

Verneplan for Bevaring av verdifull natur

Høring av forslag om utvidelse av Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åi naturreservat

Av Marie-Louise Olsen

Statsforvalteren i Innlandet
Rapport nr. 7 | 2024

Forfatter: Marie-Louise Olsen

Tittel: Verneplan for Bevaring av verdifull natur. Høring av forslag om utvidelse av Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åi naturreservat.

ISBN: 978-82-8410-044-9

Forsidebilde: Øverste bilde viser deler av utvidelsesområdet til Vistehorten NR, nederste bilde viser deler av Søre Åi.

Foto: Alexander Nilsson/Biofokus

© 2024 Forfatteren

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommerseill – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Oppsummering

Verneplanen er forankret i Stortingsmelding nr. 14 (2015-16) Natur for livet, og skal medvirke til at eksisterende verneområder i Norge suppleres med verdifull natur som det er vernet lite av fra før. Det skal bidra til at alle naturtyper er tilstrekkelig representert i norske verneområder, gi større robusthet til å motvirke negative effekter av klimaendringer og andre påvirkningsfaktorer, samt sørge for bedre økologiske nettverk.

Norge har forpliktet seg til å ta vare på et representativt utvalg av alle naturtyper, og dermed sikre leveområder for planter, dyr og insekter. Tap av natur og naturmangfold er en av de største truslene verden står ovenfor i dag, og områdevern etter naturmangfoldloven er et viktig virkemiddel for å kunne sikre langsiktig bevaring av verdifulle områder for naturmangfold i Norge. Dette supplerende vernet skal bidra til å oppfylle følgende nasjonale mål: "Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner".

Denne rapporten er et høringsforslag om utvidelse av eksisterende Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åi naturreservat i Vågå kommune. Formell oppstart for arbeidet med vern ble kunngjort den 3. oktober 2023.

Aktuell verneform vil være naturreservat (§ 37 i naturmangfoldlova). Dette innebærer et strengt vern med forbud mot fysiske inngrep og motorferdsel. En framtidig verneforskrift for hver av områdene vil blant annet regulere tiltak som vesentlig kan endre verneverdiene angitt i verneformålet. Naturreservat har som formål å verne områder som inneholder trua, sjelden eller sårbar natur eller på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold. Det kan også være område med spesielle geologiske forekomster eller som har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Statsforvalteren har ansvaret for den felles lokale og sentrale høringa. Informasjon om denne høringa og mer detaljerte kart finnes på vår hjemmeside www.statsforvalteren.no/in. Høringsfristen er satt til **15. august 2024**.

Innhold

Innledning.....	5
Lovgrunnlag.....	6
Verneplanprosessen.....	7
Generelt	7
Naturfaglige registreringer	9
Skog.....	9
Oppstart av verneplanarbeidet.....	9
Saksbehandling	17
Verneplanens omfang.....	18
Høring.....	18
Vistehorten - Områdebeskrivelse med forslag til verneforskrift og kart	20
Områdebeskrivelse og naturverdier	20
Restaureringspotensiale	21
Verneformål	21
Andre interesser og inngrep.....	22
Planstatus.....	22
Forslag til revidert verneforskrift.....	23
Gjeldende verneforskrift:.....	26
Kart – foreslåtte utvidelsesområde for Vistehorten naturreservat.....	28
Søre Åi - Områdebeskrivelse med forslag til verneforskrift og kart	29
Områdebeskrivelse og naturverdier	29
Restaureringspotensiale	30
Verneformål	31
Andre interesser og inngrep.....	31
Planstatus.....	32
Forslag til verneforskrift.....	33
Kart – foreslåtte opprettelse av Søre Åi naturreservat.....	37

Innledning

Dette verneplanutkastet er et ledd i arbeidet med *bevaring av verdifull natur*. Verneplanutkastet er utarbeidet av Statsforvalteren i Innlandet på vegne av Miljødirektoratet. Utkastet blir sendt på høring til både lokale og sentrale høringsinstanser.

Arbeidet med *bevaring av verdifull natur* er forankret i Stortingets behandling av Meld.St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Arbeidet er tidligere omtalt som *supplerende vern*.

Klima- og miljødepartementet ga i 2018 Miljødirektoratet oppdrag om å identifisere konkrete områder som kan være aktuelle for et supplerende vern. Området kallet Søre Åi (tidligere kallet Svarthåmårbecken) var blant de områdene som ble identifisert som kandidatområde i 2019, utvidelse av Vistehorten naturreservat kom til senere etter funn av ekstremt sjeldne lavarter utenfor eksisterende reservat. Områdene skal bidra til at alle naturtyper er tilstrekkelig representert i norske verneområder, gi større robusthet til å motvirke negative effekter av klimaendringer og andre påvirkningsfaktorer, samt sørge for bedre økologiske nettverk.

Norge har forpliktet seg til å ta vare på et representativt utvalg av alle naturtyper, og dermed sikre leveområder for planter, dyr og insekter. Tap av natur og naturmangfold er en av de største truslene verden står ovenfor i dag, og områdevern etter naturmangfoldloven er et viktig virkemiddel for å kunne sikre langsiktig bevaring av verdifulle områder for naturmangfold i Norge.

I 2022 var medlemslandene i Konvensjonen for biologisk mangfold (CBD) samlet på naturtoppmøtet «COP15» i Montreal for å bli enige om en ny naturavtale. Norge tilsluttet seg Naturavtalen som blant annet inneholder det internasjonale målet om at minst 30 % av land og hav på jorden skal bevares innen 2030 og målet om at all natur skal forvaltes bærekraftig. Norge har hittil vernet ca. 17,5 prosent av landarealet og vel tre prosent av kyst- og havområder. Det vernede arealet er ikke fullt ut representativt for naturen i Norge og dette er en viktig årsak til Stortingets vedtak om et utvidet vern.

I januar 2022 fikk Statsforvalteren i Innlandet i oppdrag å starte opp arbeidet med bevaring av verdifull natur. I utvelgelsen av aktuelle områder for vern benytter Statsforvalteren i Innlandet de fire kriteriene som Miljødirektoratet har lagt til grunn for arbeidet - representativitet, truethet, robusthet og økologiske nettverk. Det er særlig natur som er truet av utbygging eller endret bruk, som er tilholdssted for sjeldne eller truede arter, eller er viktige leve- og oppholdsområder for større bestander av enkeltarter, som vi ønsker å sikre gjennom nytt vern. Myr, våtmark, tjern og innsjøer utgjør størstedelen av de aktuelle områdene for Innlandet sin del. Steppelavelementene på Nordherad, der de to aktuelle områdene ligger, skiller seg dermed ut siden dette er ekstremt tørre områder med lite årlig nedbør. De særegne abiotiske faktorene på Nordherad gjør at de biologiske verdiene peker seg ut ikke bare nasjonalt med også internasjonalt.

Vi vil presiserer at skogområder fortsatt skal vernes gjennom ordningen med frivillig vern, og at de store nasjonalparkene også holdes utenfor dette oppdraget. Det er snakk om vern av mindre områder, som inneholder andre verdifulle naturtyper enn skog.

Lovgrunnlag

Vern av spesielle områder eller forekomster skjer i medhold av naturmangfoldloven. I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Aktuell verneform for områder i denne verneplanen er naturreservat. Naturreservat er det strengeste vernet etter naturmangfoldloven. Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldloven § 37.

Som naturreservater kan vernes områder som:

- inneholder truet, sjelden eller sårbar natur
- representerer en bestemt type natur
- på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- utgjør en spesiell geologisk forekomst
- har særlig naturvitenskapelig verdi

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til å få verneverdier som nevnt over gjennom fri utvikling eller aktive gjenopprettningstiltak. I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel.

Etter Statsforvalterens vurdering tilfredsstillende foreslåtte utvidelsen av Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åi naturreservat i denne høringa kravene i naturmangfoldloven § 37. Formålet med utvidelsen av Vistehorten samt nyopprettelsen av Søre Åi er i hovedsak å bevare særegne kvaliteter for steppe-lav og andre organismegrupper tilknyttet ekstremtørre og kalkrike miler. Vern av de to områdene vil bidra til større robusthet herunder å motvirke framtidige negative effekter av klimaendringer og andre påvirkningsfaktorer, samt medvirke til et bedre økologisk nettverk slik artene sikres areal for naturlig spredning inn i framtiden.

De to aktuelle lokalitetene på Nordherad innehar noen av de aller rikeste lokalitetene for steppe-elementet i Europa og verden som helhet. Områdene inneholder truet, sjelden og sårbar natur. Områdene har i tillegg en særlig naturvitenskapelig verdi pga. forekomst av spesielle arter og/eller naturtyper.

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i de foreslåtte verneområdene bygger på registreringer og kartlegginger utført og innhentet over tid av konsulentfirmaer og enkeltpersoner med høy kompetanse innenfor fagfeltet. Foreslåtte verneforskrifter fastsetter restriksjoner for bruk som vil kunne få negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Dette vil gi områdene økt beskyttelse. Samtidig åpner forskriftene for en videreføring av enkelte aktiviteter. Dette er aktiviteter som ut fra dagens kunnskap vil ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Det er viktig at vernet ikke blir strengere enn det som er nødvendig for å ta vare på disse verneverdiene.

Statsforvalteren mener den foreslåtte utvidelsen av Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åi naturreservat vil bidra på en positiv måte for å oppfylle forvaltningsmålene for naturtyper og økosystemer og arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Statsforvalteren vurderer å ha god kunnskap om de berørte artenes bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og områdenes økologiske tilstand, samt virkningene av verneforslagene på naturmangfoldet i disse områdene. Kravet om kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Statsforvalteren ser ikke at det er noen risiko for utilsiktede negative virkninger på naturmangfoldet ved et vernevedtak, § 9 i naturmangfoldloven kommer derfor ikke til anvendelse.

Statsforvalteren mener at nærværende vernetiltak vil redusere den samlede belastningen på økosystemet verneforslaget representerer. På denne måten vil vernetiltaket ha en positiv virkning på økosystemene, jf. § 10 i naturmangfoldloven.

Siden vernetiltaket etter Statsforvalteren sin vurdering ikke vil skade naturmangfoldet, kommer naturmangfoldloven § 11 ikke til anvendelse. Statsforvalteren kan på samme måte heller ikke se at naturmangfoldloven § 12 har relevans i sammenheng med vernetiltaket.

Verneplanprosessen

Generelt

Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven § 37 skal følge bestemmelser om saksbehandling i lovens §§ 41 til 43. Videre gir rundskriv T-3/99 fra Miljøverndepartementet (nå Klima- og miljødepartementet) retningslinjer for saksbehandlingen. Saksbehandlingsreglene skal sikre at verneforslagene blir grundig utredet, og at de som berøres og andre interesserte skal få fremmet sine synspunkter. I forbindelse med oppstartsmeldinger med følgende innspillsrunde (3.10.-03.11. 2023) kom det i alt 19 uttalelser (5 for Vistehorten og 14 for Søre Åi) som oppsummeres nedenfor, samt vedlegges i sin helhet som bilag til nærværende oppstartsmelding.

Utvidelse av Vistehorten og opprettelse av Søre Åi skal blant annet medvirke til å sikre et nettverk av viktige leveområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Dette fører til at områdene er i bedre stand til å motstå endringer i klima gjennom at områdene blir større og at det bidrar til at arter bedre kan forflytte seg i landskapet. I denne verneplanen er verneverdiene knyttet til de unike kalkrike steppe-lav-elementene som vil bidra til å fylle mangler i vernet, samtidig vil de bidra til å bevare trua naturverdier. De to områdene er blant de aller rikeste lokalitetene for steppe-elementet i Europa og verden som helhet.

I utvelgelse av området ble det tatt utgangspunkt i kandidatområdene som direktoratet anbefalte KLD (Klima og Miljødepartementet) i kategorien "*supplerende vern*" i sin anbefaling av mai 2019.

Utvidelse av Vistehorten naturreservat og opprettelse av Søre Åi naturreservat ble, sammen med flere andre kandidatområder, presentert for Vågå kommune første halvdel av 2023. Det er ønskelig at kommunene skal ha mulighet til å påvirke hvilke områder det jobbes videre med, og kunne komme med alternative forslag til arealer. Det ligger likevel i oppdraget at Statsforvalteren avgjør hvilke områder som skal foreslås for vern. Vågå kommune foreslo imidlertid ikke alternative vern til utvidelse av Vistehorten naturreservat eller Søre Åi. Dersom en kommune ønsker å stille forslag om alternative kandidatområder, så er det en forutsetning at alternativforslaget har omtrent samme naturfaglige kvaliteter som områdene på eksisterende kandidatliste. Dette er for å sikre at de nasjonale målene om å ta vare på naturmangfoldet nås, herunder et representativt vern i landet.

I perioden 30. mars 2023 – ut året 2023 har det vært avholde en rekke møter og befaringer med Vågå kommune både på administrativt nivå, men også på politisk nivå der Statsforvalteren deltok med presentasjon av oppdraget *Bevaring av verdifull natur*, herunder utvidelse av Vistehorten naturreservat og opprettelse av Søre Åi naturreservat, ved Kommunestyremøte av 30. mars 2023. I samme periode har det vært gjennomført møter og befaringer og løpende korrespondanse med grunneiere. Innenfor foreslåtte utvidelse av Vistehorten naturreservat så er Einar Valde grunneier og hele det foreslåtte arealet til Søre Åi eies av Nordherad Bygdeallmenning.

Grunneiere, rettighetshavere, kommuner og andre skal gis anledning til å komme med merknader til et verneplanarbeid før et verneforslag utformes. Det er derfor tidligere meldt oppstart av påtenkt verneforslag etter naturmangfoldloven § 42. Innspill som kom inn i forbindelse med oppstartsmeldingen av 03.10.2023 følger nedenfor og vedlegges i sin helhet som bilag.

I henhold til § 43 i naturmangfoldloven, jf. forvaltningsloven § 37, skal et verneforslag sendes på høring. Høringsforslaget skal beskrive området forslaget omfatter, herunder avgrensning, verneformål og verneverdier, samt andre verdier enn naturverdier og de

følgene forslaget antas å få. Etter høring blir mottatte uttalelser oppsummert og vurdert, og eventuelle endringer av verneforslagene foretas. Statsforvalteren oversender deretter verneforslagene med sin tilråding til Miljødirektoratet. Direktoratet vurderer Statsforvalterens forslag, og oversender sin tilråding til Klima- og miljødepartementet. Vernevedtaket fattes ved kongelig resolusjon.

Naturfaglige registreringer

Den naturfaglige dokumentasjonen for verneplanen er hentet fra rapport for de to områdene «*Kartlegging av steppe-lav i Nordherad 2023*» (Biofokus rapport 2023-085) i tillegg til arts- og naturtyperegistreringer i Naturbase og Artskart. Dette dreier seg om steppe-miljøer med flere av de mest kravfulle artene i elementet, og tilsvarende kjente kvaliteter finnes knapt pr. i dag noe annet sted i Europa. Begge undersøkelsesområdene inneholder blant annet den internasjonalt kritisk trua stjernebønnelaven (CR), som i dag kun er kjent fra Nordherad i hele verden. Det er til sammen i de to undersøkelsesområdene pr. i dag kjent: 5 CR, 11 EN, 12 VU og 5 NT arter av lav. I tillegg forekommer 12 arter i kategorien NE, som er arter vi pr. i dag har for lite kunnskap om til å kunne plassere i noen kategori. Det ble i undersøkelsen kartlagt 12 viktige kjerneområder for steppe-lav. I begge områdene er det funnet naturverdier av internasjonal verdi.

Skog

Statsforvalteren har i forbindelse med foreslåtte utvidelse av Vistehorten naturreservat og opprettelse av Søre Åi naturreservat, gjort konkrete vurderinger i forhold til om det inngår arealer som går under definisjonen frivillig vern av skog, og har konkludert med at dette ikke er tilfellet. Det finns spredte forekomster av trær og busker, men ikke i et omfang der det defineres som skog av en viss økonomisk verdi. Området er under gjengroing og dette er en trussel for steppelav-artene som er selve verneformålet. Vedhogst vil kunne fortsette for grunneiere og bruksberettiget.

Oppstart av verneplanarbeidet

Formell oppstart av verneplanarbeidet med kunngjøring av oppstartmelding for de aktuelle områdene ble gjort den 3. oktober 2023. Det var i alt 18 ulike parter som hadde innspill til oppstartmeldingene. De viktigste momentene i disse uttalelsene er gjengitt nedenfor.

Vistehorten:

Grunneier, Einar Valde

Grunneier har i brev av 29.6.23 følgende merknader til kartleggingsrapporten: Når det gjelder område 6 så er det viktig at der er tilstrekkelig med plass fra veg og snuplass og ber derfor om en sone, slik det er mulig å håndtere maskiner. Eldhuset som ligger inntil område 6 må kunne restaureres, det må være nok plass rundt dette bygget slik restaureringen kan foregå på en fornuftig måte. Når det gjelder område 5 så er det

viktig at det blir satt av plass til å få vedlikeholde veg og grøft. Når det gjelder område nr. 2, 3 og 4 så ønsker ikke grunneier at disse områder inngår i verneområde. Grunneier ønsker ikke en frivillig vern prosess.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren har i utkast til vernegrense tegnet grensen med en god buffer til veg, snuplass og Eldhuset samtidig med at vi får med de sårbare lavartene innenfor vernegrensen. Delområde 2, 3 og 4 har ikke blitt tatt med inn i utkast til vernegrense, selv om det er registrert trua lavarter også i de tre delområdene dog ikke stjernebønnelav.

Språkrådet

I Sentralt stedsnavnregister (SSR) er ikke navnet Vistehorten naturreservat registrert. Det er heller ikke registrert noe naturnavn Vistehorten i området. Området som er dekket av naturreservatet, har i SSR navnet Vistebergje. Vi skulle gjerne hatt informasjon om hva som er bakgrunnen for at navnet Vistehorten naturreservat ble valgt i sin tid, og om navnet Vistebergje ble vurdert da naturreservatet ble navngitt.

Statsforvalterens kommentarer:

Statsforvalteren er ikke kjent med stedsnavnet Vistebergje. Etter en prat med grunneieren av Uppigard Viste som også eier arealet for utvidelse så er navnet Vistehorten det som har vært brukt som betegnelse for området opp gjennom tiden. Dersom kommune og grunneiere allikevel ønsker at bytte navn til Vistebergje naturreservat så er Statsforvalteren innforstått med det. I motsatt fall så vil Statsforvalteren be Kartverket om å opprette navnet Vistehorten naturreservat i SSR.

Direktoratet for mineralforvaltning

DMF kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. Vi har derfor ingen merknader til melding om oppstart av verneprosess for utvidelse av Vistehorten naturreservat i Vågå kommune.

Landbruksdirektoratet

Dersom det går veier/ferdselsårer gjennom verneområdet, må Statsforvalteren vurdere om det kan gis bestemmelser om merking, rydding og vedlikehold av disse. Det bør legges til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl-/seterområder og åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnyttelse av området. Dersom slike tiltak ikke er ønskelig innenfor verneområdet, må det gis en faglig begrunnelse for dette i høringsdokumentene. Beitebruk vil være aktuelt i mange områder som foreslås vernet som naturreservat. Det bør derfor vurderes om forskriften kan åpne for dette. Hvis ikke, må det redegjøres for hvorfor i høringsdokumentene. Dersom det åpnes for beiting i området bør det også utarbeides bestemmelser for utsetting av saltsteiner og oppføring/vedlikehold av gjerder og sanketrøer.

Statsforvalterens kommentarer:

Utvidelsen innbefatter ikke traktorveier eller støl-/seterområder. Landbruksmessig utnyttelse ut over beite vil ikke være tillatt etter et vern. Pr. i dag benyttes arealet til beite med kviger, beite kan fortsette under hensyn til de porøse bergartene der lav-artene vokser. For å forhindre slitasje har et delområde blitt gjerdet som følge av for mye slitasje fra beitedyra, dette er effektivt etter avtale og samarbeide med grunneier. Foring av beitedyr, saltsteiner og slikt skal ikke forekomme innenfor foreslåtte utvidelse, dette skyldes at Statsforvalteren erfaringsvis vet at dette samler beitedyra i større flokker og at de oppholder seg på arealet i lengere tid. I tillegg medfører foring av dyra til eutrofiering som vil være en trussel mot de sårbare lavartene. Det er mulig å fore samt sette ut saltsteiner utenfor foreslåtte utvidelse.

Innlandet Fylkeskommune

Fylkeskommunen stiller seg generelt positive til vern av natur og utvidelse av verneområder, og mener foreslått utvidelse er hensiktsmessig med tanke på registreringene gjort i omtalt område. Utvidelsen bidrar også til vern av et større sammenhengende areal i et ellers fragmentert landbruks- og kulturlandskap, noe som er positivt for biologisk mangfold. Som regionalt ansvarlige for forvaltning av høstbare og ikke truede viltarter, er vi opptatt av at tradisjonell jakt skal være tillatt, så fremt det ikke strider mot verneformålet. Slik det fremkommer, ivaretas høstingsinteressene i oppstartsvarelet.

Fylkeskommunen ber om at følgende setning inkluderes i verneforskriften: «Reglene er ikke til hinder for: nødvendig tiltak innenfor eller inntil naturreservat for drift og vedlikehold av fylkesveg».

Statsforvalterens kommentarer:

Tradisjonell jakt vil kunne fortsette som fra før vernet av.

Nærmeste fylkesveg ligger på motsatt side av Vågåvatnet og Nedre Nordheradsvegen ligger 400 meter unna området for utvidelse. På bakgrunn av dette mener ikke Statsforvalteren at det er aktuelt å inkludere en slik bestemmelse: nødvendig tiltak innenfor eller inntil naturreservat for drift og vedlikehold av fylkesveg».

Søre Åi:

Nordherad Bygdeallmenning

Nordherad Bygdeallmenning er grunneier i området og vil på vegne av våre bruksberettigede komme med en høringsuttalelse. Det er mange som har fallrettigheter i Søre Åe, og vassveien har gjennom tidene vært viktig for landbruket i grenda. For bygdeallmenningen er det avgjørende at gårdene med rettigheter i Åe også i fremtiden må kunne bruke de gamle vassveiene til vanning, eksisterende og framtidige vanningsanlegg. De gamle vassveiene må kunne moderniseres, og det må kunne legges ned rør dersom det viser seg å være nødvendig for å få fram vannet. Den gamle hovedvannveien som går helt fra Dippertjønn må kunne restaureres selv om området

ved Søre Åe blir verna. Vannrettighetene er særdeles viktig for landbruket i grenda. Vi kan risikere å få mer tørke som følge av klimaendringer i fremtiden, derfor er det viktig å ha tilgang på vanning til landbruket i et ellers regnfattig område. Det er ikke uten grunn at disse vassveiene ble anlagt for godt over 100 år siden. Bygdeallmenningen er tydelige på at vernet ikke må begrense eller være til hinder for tradisjonell og fremtidig gårdsdrift med tanke på utmarksressursene, vann, beite, jakt og friluftsliv. Og ellers allmenn ferdsel. Traktorveien opp fra Moshuset må benyttes også i fremtiden. Grunneiere og de som har dyr på beite må kunne bruke motorisert ferdsel opp til Tunga for å ta ut virke, med tanke på vanning og for å utøve beitebruken. Majoriteten av grunneierne mener at vi har forvaltet området på en god måte sammen med Nordheradsprosjektet, og er ikke udelt positive til et vern.

Statsforvalterens kommentarer:

Søre Åi og Svarthåmårbekken utspringer fra Diprtjørni på Skaihøe i Ottadalen landskapsvernområde. I verneforskrift for Ottadalen LVO, da er et av verneformålene å ta vare på vanningsanleggene som kulturminne. I utkast til verneforskrift for Søre Åi naturreservat er det tatt inn de samme bestemmelsene som for vanningsanleggene innenfor landskapsvernområdet. Med dette så kan vedlikehold av eksisterende anlegg herunder vanningsanlegg/vassveier vedlikeholdes som fra før vernet. Utbedring/oppgradering kan tillates etter søknad. Statsforvalteren er kjent med at vanning av åkerne er essensiell for fortsatt å kunne dyrke disse. Fortsatt beite, jakt og friluftsliv kan fortsette jf. utkast til verneforskriften. Fortsatt bruk av traktorvegen er også ivaretatt i utkast til verneforskrift.

Audun Heier (fra Moshuset)

To innspill:

1. Det unike biologiske mangfoldet i området er i stor grad knyttet til gårdsdrift med beiting og utnyttelse av utmark. Det er derfor viktig å støtte opp om fortsatt drift i området. Det bør opprettholdes retten til å hente vann til vanning fra Søre Åi til Moshuset. Beiting bør kunne fortsette i området (geitene fra Moshuset trekker ofte opp langs deler av Søre Åi, spesielt ved tørke). Det bør være tillatt å bruke eksisterende traktorvei til beiting på Moshuset og lykja til Mo. Dagens driftsbygning ligger i dag helt inntil grensen til bygdeallmenningen. I fremtiden kan det bli aktuelt med utvidelse av dette bygget eller annen endring av drift ved Moshuset. Man bør derfor unngå vernegrense helt inntil eiendommen på Moshuset. Det bør være mulig å fortsette med tradisjonell lauving/styving av løvskog i området Tunga og Søre Åi (det har vært gjennomført stubblauving og vanlig lauving i området fra lang tid tilbake). Det bør være mulig å hente ut ved og virke i området, og ved behov bør man kunne bruke motoriserte kjøretøy til dette på snø eller frossen mark (eventuelt gjennom en oppmerket korridor). Det bør være mulig å fortsette med jakt og legge til rette for tradisjonelt friluftsliv i verneområdet (Ulvestigen og flere stier går gjennom aktuelt område). Flere av grunneierne i området er noe skeptiske til vern med tanke på å sikre tilgang til eksisterende og fremtidig vann til vanning. Med tanke på dette og tilgangen til Tunga for

å hente ut ved og virke, bør man vurdere en korridor i dette området som ikke er vernet. En mulighet er å legge denne korridoren der dagens vanningsrør og sti går inn til Tunga. Dette er i et område der det heller ikke er kartlagt rødlistede arter. Man kan også vurdere å ikke la grensen for et eventuelt verneområde krysse eksisterende traktorvei mot Moshuset.

2. Basert på formålet med vernet, kan en vurdere å utrede videre areal. Her finner en spor etter gammel lauving -og stubblauvingskog av både bjørk og selje. I midtre felt langs stien er det også en gammel tørrbakkeeng truet av gjengroing. Det er også gjort et funn av en gammel gruve som ikke tidligere er registrert innenfor dette området. Disse forekomstene har en naturvitenskapelig verdi både biologisk og geologisk, og har en betydning for det biologiske mangfoldet i området.

Statsforvalterens kommentarer:

Søre Åi og Svarthåmårbekken utspringer fra Diprtjørni på Skaihøe i Ottadalen landskapsvernområde. I verneforskrift for Ottadalen LVO, da er et av verneformålene å ta vare på vanningsanleggene som kulturminne. I utkast til verneforskrift for Søre Åi naturreservat er det tatt inn de samme bestemmelsene som for vanningsanleggene innenfor landskapsvernområdet. Med dette så kan vedlikehold av eksisterende anlegg herunder vanningsanlegg/vassveier vedlikeholdes som fra før vernet. Utbedring/oppgradering kan tillates etter søknad. Statsforvalteren er kjent med at vanning av åkerne er essensiell for fortsatt å kunne dyrke disse. Fortsatt beite, jakt og friluftsliv kan fortsette jf. utkast til verneforskriften. Fortsatt bruk av traktorvegen er også ivaretatt i utkast til verneforskrift. Foreslåtte reservatgrense ligger rundt 72 meter unna bygg tilhørende Moshuset. Styvingsdrift av løvskog kan fortsette som fra før vernet, dette er å anse som en tradisjonell driftsform knyttet til kulturlandskapet, vi vet også erfaringsvis at disse gamle styvingstrærne ofte rommer sjeldne insekt- lav- og sopp-arter. Statsforvalteren anser styvingstrær for å være av høy verdi for kulturlandskapet på Nordherad og er kjennetegnet ved lang og tradisjonell drift i et historisk perspektiv. Motorisert ferdsel på godt snødekt frossen mark kan i utkast til verneforskrift tillates etter søknad i forbindelse med vedhogst og skjøtsel for grunneiere og rettighetshavere.

Statsforvalteren er enig i at det finns verdier utenfor foreslåtte reservatgrense, da spesielt knyttet til tradisjonell og historisk drift, nettopp derfor er området et utvalgt kulturlandskap. Statsforvalteren vurderer imidlertid at lauving- og stubblauvingskog bør være godt ivaretatt i forhold til UKL-status til Nordherad.

Naturvernforbundet Ottadalen og Sel

Vi stiller oss selvsagt positive til at dette området i Norherad/Vågå omfattes av en supplerende vernprosess, med tanke på de mange og svært sjeldne botaniske artene som finnes her.

Språkrådet

To innspill:

1. Vi har ingen merknader til navneforslaget Svarthåmårbekken naturreservat. Navnet er dekkende for det foreslåtte området, og Svarthåmårbekken er eneste godkjente skrivemåte for naturnavnet i Sentralt stedsnavnregister (SSR). I overskriften i oppstartsbrevet er også navnet Søre Åi naturreservat brukt. Det er uklart om dette er ment som et alternativt navn, eller om naturreservatet er foreslått kalt Svarthåmårbekken/Søre Åi naturreservat (i vernekartet står det bare Svarthåmårbekken naturreservat). Navnet Søre Åi er ikke registrert i SSR. Vi ber Statsforvalteren sørge for at det i høringen for det konkrete verneforslaget går tydelig frem hva som er foreslått som navn på verneområdet.
2. Vi viser til brev fra Kartverket (se nedenfor) sendt til Språkrådet og Statsforvalteren i Innlandet 24.10.2023. Ut fra endringene som nå er gjort i kartet, tilrår vi å bruke navnet Søre Åi naturreservat i stedet for Svarthåmårbekken naturreservat. Skrivemåten må imidlertid avklares gjennom navnesak for naturnavnet, siden skrivemåten med -i ikke er i samsvar med skrivemåten av tilsvarende navn i området. Vi ber derfor Kartverket reise navnesak på bekkenavnene Søre Åi og Nørdre Åi og eventuelt andre navn som trenger avklaring. Skrivemåten som blir vedtatt for bekkenavnet blir retningsgivende for navnet på naturreservatet.

Statsforvalterens kommentarer:

Etter korrespondanse med Språkrådet og Kartverket, da foreslår Statsforvalteren navnet «Søre Åi naturreservat».

Kartverket

"Svarthåmårbekken har frem til nå vært markert som navn både på Søre Åi og på Svarthåmårbekken i våre kart, mens navnet Søre Åi ikke har vært registrert i kart eller i Sentralt stadnamnregister (SSR) i det hele tatt. Vi har nå undersøkt navnespørsmålet med Audun Heier lokalt, og han opplyser at bekken i bekkeløpet som nå skal vernes, heter Søre Åi /sø:re å:´e/, og at bekken nedenfor Søre Åi heter Svarthåmårbekken /svarthå:mårbèkjen/. Dette samsvarer med det som står på s. 255 i boka 'Utvegar til vatn' fra 2014. Vi har derfor justert posisjonen til navnet Svarthåmårbekken i SSR, og lagt inn Søre Åi som forslag til navn på bekken som renner gjennom det foreslåtte verneområdet. Etter Kartverket sin vurdering tilsier dette at verneområdet får navnet Søre Åi naturreservat. Vi ber Språkrådet gi ny tilråding til Statsforvalteren i Innlandet basert på denne informasjonen."

Statsforvalterens kommentarer:

Etter korrespondanse med Språkrådet og Kartverket, da foreslår Statsforvalteren navnet «Søre Åi naturreservat».

Direktoratet for mineralforvaltning

DMF kan ikke se at det foreslåtte verneområdet berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. Vi har derfor ingen merknader til melding om oppstart av verneprosess for Svarthåmårbekken/Søre Åi naturreservat i Vågå kommune.

Forsvarsbygg

Vi ber om at det i forskriften til verneplanen inntas nødvendige unntaksbestemmelser som ivaretar hensynet til militær operativ virksomhet. Vi ber også om at det særskilte unntaket for avgang og landing med Forsvarets luftfartøy medtas i forskriften slik at også hensynet til militær luftoperativ virksomhet ivaretas. Se foreslåtte formuleringer til bestemmelser under: § 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtselsog forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet. (...)

d) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Statsforvalterens kommentarer:

Bestemmelse som ivaretar dette, er hentet fra Miljødirektoratet sin mal for verneforskrifter og går fram av nærværende forslag til verneforskrift.

Landbruksdirektoratet

Av høringsdokumentene må det tydelig framkomme om og i tilfelle hvordan det aktuelle området nyttes i landbrukssammenheng. Dersom det er landbrukshensyn i området som ikke ivaretas i utkast til forskrift, ber vi om at det begrunnes i høringsdokumentene. Typiske landbruksinteresser kan være (listen er ikke uttømmende): Skogsbilvei som er nødvendig for skogbruk på bakenforliggende arealer; Traktorvei i forbindelse med jordbruk; Støl/seterområde; Beite; Reindrift Utforming av verneforskrift. Dersom det går veier/ferdselsårer gjennom verneområdet, må Statsforvalteren vurdere om det kan gis bestemmelser om merking, rydding og vedlikehold av disse. Det bør legges til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl-/seterområder og åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnyttelse av området. Dersom slike tiltak ikke er ønskelig innenfor verneområdet, må det gis en faglig begrunnelse for dette i høringsdokumentene. Beitebruk vil være aktuelt i mange områder som foreslås vernet som naturreservat. Det bør derfor vurderes om forskriften kan åpne for dette. Hvis ikke, må det redegjøres for hvorfor i høringsdokumentene. Dersom det åpnes for beiting i

området bør det også utarbeides bestemmelser for utsetting av saltsteiner og oppføring/vedlikehold av gjerder og sanketrøer.

Statsforvalterens kommentarer:

Den eneste veien/ferdselsåren som blir berørt av vernet er en enkel traktorvei som skal kunne brukes som fra før vernet av grunneiere og bruksberettiget. Beite vil fortsatt være tillat på samme nivå som fra før vernet. Ut over vassveiene omtalt nedenfor, så er det ikke øvrig landbruksmessig utnyttelse innenfor den foreslåtte utvidelsen, siden det langt overveiende består av kalkrik tørreng med lite jordsmonn i brattlendt terreng med bekkekløft.

Innlandet Fylkeskommune

Fylkeskommunen stiller seg generelt positive til vern av nye naturområder, og mener foreslått areal egner seg som naturreservat med tanke på registreringene gjort i omtalt område. Naturreservatet vil også bidra til vern av et større sammenhengende areal i et ellers fragmentert landbruks- og kulturlandskap, ettersom det grenser til Ottadalen landskapsvernområde, noe som er positivt for biologisk mangfold. Som regionalt ansvarlige for forvaltning av høstbare og ikke truede viltarter, er vi opptatt av at tradisjonell jakt skal være tillatt, så fremt det ikke strider mot verneformålet. Slik det fremkommer, ivaretas høstingsinteressene i oppstartsvarselet.

Statsforvalterens kommentarer:

I utkast til verneforskrift, så vil tradisjonell jakt kunne fortsette som fra før vernet av.

Morten Visdal, Joar Visdal, Pål Grev og Einar Hårstad

Vi har tatt godt vare på dette området i uminnelige tider uten at det har vært vernet, og vi er sikre på at vi skal klare det heretter også. Det er mulig å sikre naturkvalitetene her uten at det blir fredet som et landskapsvernområde. Navnet Svarthåmårbekken/Søre Åi naturreservat er delvis misvisende, fordi størstedelen av området som er foreslått vernet, ligger i bekkefaret til Søre Åi. Det burde derfor hete Søre Åi naturreservat. Et vern må ikke føre til at vår rett til utmarksbeite i og rundt verneområdet blir begrenset, for eksempel med fysiske gjerder eller andre hindringer. Vi som har rett til å ta vann fra Nørdre Åi, Søre Åi og Svarthåmårbekken må ha mulighet til å vedlikeholde, reparere og fornye vanningsanleggene, slik at de er tilpasset moderne jordbruksdrift. Det vil si at vi må kunne reparere og fornye inntak, legge nye vannrør/-slanger og eventuelt grave disse ned, slik at vi får tilstrekkelig vann med godt trykk til effektiv vanning. Vi har rett til å ta vann fra bekker som renner ned vest for Søre Åi og Svarthåmårbekken. Med et mer ustabil klima, som sannsynligvis også fører med seg flere ekstreme tørkesomre, er det mer aktuelt å ta i bruk disse rettighetene på nytt. Da må vi legge vannrør gjennom området som nå er foreslått vernet. Hvis det ikke lar seg gjøre å gjennomføre slike tiltak innenfor naturreservatet, må grensene for reservatet flyttes, slik at inntak for vanningsvann og aktuelle traseer for rørlegging ligger utenfor verneområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

Etter korrespondanse med Språkrådet og Kartverket, da foreslår Statsforvalteren navnet «Søre Åi naturreservat. Beite vil fortsatt være tillatt ifølge utkast til verneforskrift. Søre Åi og Svarthåmårbekken utspringer fra Diprtjørni på Skaihøe i Ottadalen landskapsvernområde. I verneforskrift for Ottadalen LVO, da er et av verneformålene å ta vare på vanningsanleggene som kulturminne. I utkast til verneforskrift for Søre Åi naturreservat er det tatt inn de samme bestemmelsene som for vanningsanleggene innenfor landskapsvernområdet. Med dette så kan vedlikehold av eksisterende anlegg herunder vanningsanlegg/vassveier vedlikeholdes som fra før vernet. Utbedring/oppgradering kan tillates etter søknad. Statsforvalteren er kjent med at vanning av åkerne er essensiell for fortsatt å kunne dyrke disse.

Norges vassdrags- og energi direktorat (NVE)

Sør for det foreslåtte verneområdet over veien er det nettanlegg driftet av Eidefoss AS. NVE vil derfor be om å vurdere om det er nødvendig å ha bestemmelser i verneforskriften som sikrer drift, vedlikehold og oppgradering av nettanlegg. Det er også viktig at Fjellnett AS som områdekonsesjonær får mulighet til å informere om fremtidige planer og prosjekter i området. Vi ber statsforvalter å sende høringsdokumentet til områdekonsesjonær Fjellnett AS, og Eidefoss som eier av nærliggende nettanlegg. Vi ber nettselskapene om å uttale hvilke bestemmelser de trenger i verneforskriften.

Statsforvalterens kommentarer:

Oppstartsmeldingen ble i etterkant av innspillet til NVE sendt på høring hos Eidefoss og Fjellnett. Fjellnett ga innspill i e-post av 18.12.23. Se høringsinnspillet til Fjellnett nedenfor.

Fjellnett AS

Det bes om at det blir tatt inn bestemmelser i verneforskriften som sikrer drift, vedlikehold og oppgradering av nettanlegg. Dette inkluderer bruk av motoriserte maskiner og utstyr. Det er pr. i dag ingen kjente fremtidige nye planer og prosjekter i planområdet.

Statsforvalterens kommentarer:

I utkast til verneforskrift da kan eksisterende anlegg vedlikeholdes herunder med bruk av motoriserte maskiner i nettanleggets naturlige bruksområde. Oppgraderinger kan tillates etter søknad.

Saksbehandling

Foreliggende forslag til utvidelse av Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åi naturreservat er utarbeidet på bakgrunn av drøftelser med grunneierne og Vågå kommune, samt øvrige mottatte innspill fra blant annet oppstartmeldingen.

Utvidelsen av Vistehorten naturreservat foreslås oppdatert til gjeldende mal for verneforskrifter, og endret i tråd med foreslåtte utvidelse. Utkast til verneforskrift for

Søre Åi naturreservat følger gjeldende mal for verneforskrifter. Verneforskriftene med bestemmelser og presis avgrensing av områdene vil være gjenstand for drøftinger med grunneierne og andre rettighetshavere under høring.

I naturreservater vil hele økosystemet bli fredet, det vil si alle planter og dyr og de økologiske prosessene i området. Alle inngrep i området vil i utgangspunktet være forbudt inkludert motorferdsel. Verneforskriftene kan eventuelt tilpasses ytterligere etter høring. Det er derfor viktig at høringsinstansene ser på verneforskriften.

Statsforvalteren i Innlandet har ansvaret for denne felles lokale og sentrale høringa. Denne høringsprosessen vil gi alle aktuelle parter mulighet til å komme med sine synspunkter på det foreliggende utkastet til verneplanen. Alle uttalelser vil bli lagt ved saken helt til sluttbehandlingen i Regjeringen.

I etterkant av høringen kan Statsforvalteren gjøre eventuelle justeringer av verneforslagene på bakgrunn av høring. Deretter sender Statsforvalteren verneplanen med sin tilråding til Miljødirektoratet som så gir sin tilråding til Klima- og miljødepartementet (KLD). KLD gjennomgår direktoratets anbefaling og legger endelig forslag til verneplan fram for Regjeringen. Vernevedtak fattes som kongelig resolusjon i statsråd.

Verneplanens omfang

Gjennom dette dokumentet høres det i alt ca. 189,5 dekar.

Område	Kommune	Totalareal (daa)	Moh.
Utv. Vistehorten NR	Vågå	35,4	440-510
Søre Åi (tidligere kallet Svarthåmårbekken)	Vågå	154,1	680-990

Høring

Verneforslaget for utvidelse av Vistehorten naturreservat samt opprettelse av Søre Åi naturreservat sendes med dette på høring. Alle som måtte ønske det, kan komme med innspill og merknader til forslaget. Statsforvalteren ber spesielt om synspunkter på følgende:

- Eventuelle konflikter med andre interesser. Vi ber om at eventuelle konflikter beskrives mest mulig konkret, for eksempel hvilken del av området det særlig er knyttet konflikt til, og hvilke justeringer av bestemmelser i verneforskriften som vil være nødvendig for å løse eller redusere konflikten.

- Synspunkter på verneforskriften med vernekart og eventuelle merknader til spesielle forhold i det enkelte område. Også her ber vi om mest mulig konkrete opplysninger og forslag til mulige løsninger.
- Innspill til forvaltningen av området.
- Eventuelle feil i høringsutkastet.

Frist for å avgi uttalelse settes til **15. august 2024**. Dere finner alle høringsdokumenter på vår hjemmeside www.statsforvalteren.no/Innlandet i tillegg til at alle avgrensinger er tilgjengelige i databasen Naturbase: www.kart.naturbase.no.

Eventuelle uttalelser sendes:

Statsforvalteren i Innlandet,

Postboks 987,

2604 Lillehammer

eller på e-post til: sfinpost@statsforvalteren.no.

Vistehorten - Områdebeskrivelse med forslag til verneforskrift og kart

Utvidelse Vistehorten naturreservat

Kommune: Vågå

Areal: 35,4 dekar

Berørte eiendommer: 84/1

Områdebeskrivelse og naturverdier

Området grenser til Vistehorten naturreservat sitt sørøstlig hjørne og ligger rett bak Uppigard Viste og er på ca. 35,4 daa. I sin helhet ligger området i de sørvendte bakkene på nordsida av Vågåvatnet i Vågå kommune. Arealet for utvidelse omfatter en del av de viktigste lokalitetene med tørreng i Norge og er voksested for spesielle og sjeldne lavarter. De abiotiske faktorene i dette området er helt særegen både med tanke på sammensetningen av det kalkrike morenematerialet og underliggende bergarter, soleksponering og ekstremt lite årlig nedbør. Området ligger innenfor det utvalgte kulturlandskapet på Nordherad. Arealet ligger ca. 440-510 moh. og sammen med eksisterende Vistehorten naturreservat på ca. 233 daa så blir reservatet som helhet godt arrondert og økologisk funksjonelt.

Arealet står for hovedparten av den kjente verdenspopulasjonen av stjernebønnelav. Populasjonen er knyttet til et parti i en skrent med mye stabilisert sandjord/forvittringsjord (soilcrust), et substrat som virker fordelaktig for stjernebønnelaven. Området har i senere år vært en del av et sommerbeite for kviger. Engarealene i området er likevel i kraftig gjengroing med einer og noe sprett furu, samtidig som de ennå gjenværende åpne skrentene er preget av tråkkskader. Gjengroingen er kraftig fra alle kanter, og har som kan ses av historiske flyfoto innskrenket lokalitetens areal gradvis de siste 50 årene, men virker å ha eskalert de siste 10 årene. I 2023 ble det i tett samarbeide mellom grunneier, Statsforvalteren og Vågå kommune starte opp skjøtsel for arten stjernebønnelav herunder rydding og gjerding av de sårbareste delområder for laven.

I foreslåtte utvideleseområde ble det gjort en rekke funn i 2022-2023, herunder stjernebønnelav (CR) dovreringlav (EN), skorpeskjold (CR), steppetegllav (VU), praktskiferlav (VU) og steppeoransjelav (VU), store ukjente forekomster av steppesvovellav (CR), skorpeskjold (CR), blærekalklav (EN), vågåkantlav (EN), tunggekalklav (VU), steppeoransjelav (VU), og steppetegllav (VU). Funnet av steppesvovellav (CR) er for øvrig det første funnet i Nordherad på 33 år (Artskart).

Funnene understreker at området peker seg ut som et av de mest bevaringsverdige arealene vi har i Europa med tanke på naturmangfold og lav. Det representerer en spesiell type natur som stort sett ellers i Europa enten er nedbygd, eutrofiert, gjengrodd eller skadet av slitasje (Spribille et.al., 2015).

Det er viktig i videre forvaltning av man ser kjerneområdene i sammenheng og lager en helhetlig forvaltning som inkluderer en viss buffer rundt disse. Det er sentralt å skjøtte mer enn de viktigste kjernene for bl.a. å hindre videre gjengroing i nærområdene som kan skygge ut viktige lokaliteter og spredningskorridorer, minimere slitasje og på sikt kunne restaurere allerede gjengrodde areal tilbake til en mer optimal tilstand med referanse til det historiske og mer åpne kulturlandskapet. Det antas at langsiktig ivaretagelse av artene i miljøet er avhengig av et landskap med skjøtsel av ulike kjerneområder for å kunne opprettholde levedyktige populasjoner over tid.

Med bakgrunn i dette så vil aktuelle område grensende til Vistehorten naturreservat bidra til en utfyllende funksjon særlig når det gjelder å bevare de særegne vokseplassene for sjeldne lavararter og spredning av disse for ettertiden.

En utvidelse av Vistehorten naturreservat bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne dette naturområdet mot ulike typer inngrep, gir verneområdet også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c. Vern av aktuelle område bidrar til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leve- og funksjonsområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Dette fører til at områdene med tilhørende arts mangfold er i bedre stand til å motstå endringer i klima gjennom at verneområdet blir større og dermed bidrar til at arter bedre kan forflytte seg i landskapet over tid.

Restaureringspotensiale

Eksisterende Vistehorten naturreservat har igjennom en årrekke blitt skjøttet med blant annet rydding og beite. Nærværende utvidelsesområde er under sterk gjengroing noe som medfører at lavartene sine vokseplasser reduseres. I 2023 ble det gradvis påbegynt rydding av einer der det er «hotspot» for stjernebønnelav. Utvidelsesområder er velegnet for restaurering herunder målrettet rydding av spesielt einer, men også andre busker og trær. Beite er en forutsetning for at ikke områdene skal ryddes manuelt år etter år i lang framtid.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et særpreget landskap med kalkfurskog, kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet. Videre er formålet å verne et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter da spesielt for steppe-lav og karplanter. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Verneformålet i eksisterende naturreservat

Formålet med fredningen er å ta vare på en særpreget kalkfuruskog med tanke på forskning og undervisning og å ta vare på spesielle vegetasjonssamfunn med et svært sjeldent planteliv samtidig som en tar vare på et særpreget landskap.

Andre interesser og inngrep

Stolper med kabel:

På midten av 1980-tallet ble det satt opp et privat anlegg i form av stolper med kabel for TV- og telefonsignal. Stolpene er av kreosot og er som ordinære telefonstolpar, med unntak av den øverste stolpen. Grunneier, Einar Valde, har meddelt til Vågå kommune at dette anlegget ikke lenger er i bruk og at det kan fjernes så lenge ikke grunneier har noen kostnader med å få det fjernet.

Fôringsslass for kvier med tilhørende utstyr:

Det er viktig for verneformål og verneverdier at området fortsatt beites med storfe, men fôring innenfor selve utvidelsesarealet kan ikke fortsette. Dette medfører økt slitasje på arealet og eutrofiering, begge deler til ulempe for lavartene. Det er imidlertid etablert et gjerde rundt den viktigste forekomsten av stjernebønnelav, dette bør opprettholdes så lenge det er tvil om hvor store tråkkskader arealet kan bli utsatt for, siden berget nettopp her er særlig porøst/forvitret. Saltsteiner og fôring kan plasseres utenfor verneområdet.

Planstatus

Området ligger i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel for Vågå kommune og det ligger en hensynssone for Nordherad som utvalgt kulturlandskap.

Forslag til revidert verneforskrift

Forskrift om vern av Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Innlandet

Fastsett ved kongeleg resolusjon [dato] med heimel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, og § 62. Fremja av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Føremål

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit særpreget landskap med kalkfurskog, kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet. Videre er føremålet å verne eit område som har særskilt betydning for biologisk mangfald ved at det er leveområde for trua og sårbare arter da spesielt for steppe-lav og karplanter.

Det er ei målsetting å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet omfattar følgjande gnr./bnr.: Vågå kommune: 190/1, 73/1, 204/1 og 84/1.

Naturreservatet dekker eit totalareal på 269,1 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. Dei nøyaktige grensene for naturreservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Verneforskrifta med kart blir oppbevart i Vågå kommune, hos Statsforvalteren i Innlandet, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernereglar

I naturreservatet må ingen gjere noko som skadar verneverdiane som går fram av føremålet med vernet.

I naturreservatet gjeld følgjande vernereglar:

- a. Vegetasjonen, medrekna daude buskar og tre, er verna mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter og sopp medrekna lav eller deler av desse frå naturreservatet. Planting eller såing av tre og annan vegetasjon er forbode.
- b. Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er verna mot skade, øydelegging og unødig forstyrring. Utsetting av dyr er forbode.
- c. Det må ikkje settast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg, gjerde og andre varige eller mellombelse innretningar, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftleidningar, jordkablar, kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering eller anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av

kloakk eller anna form for forureining, etterlating av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske utryddingsmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga av tiltak er ikkje uttømmmande.

- d. Utsetting av saltstein og fôring er forbode
- e. bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode
- f. bålbrenning er forbode
- g. telting er forbode

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for

- a. sanking av bær og matsopp
- b. jakt og fiske i samsvar med gjeldande lovverk
- c. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldande lovverk
- d. vedlikehald av eksisterande bygningar, vegar/traktorvegar, stiar og andre anlegg og innretningar i samsvar med standard på vernetidspunktet
- e. beiting
- f. forsiktig manuell plukkhogst på gnr./bnr. 84/1 svarende til sona A i vernekart, for grunneigar sin egen bruk av ved.
- g. fjerning av vegetasjon langs jordekantar av omsyn til maskinbruk på dyrka mark.

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsamt og ta omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminne.

I naturreservatet gjeld følgjande reglar om ferdsel:

- a. motorisert ferdsel til lands og i vatn er forbode medrekna landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, riding og bruk av hest er forbode utanom eksisterande vegar.

§ 6 Generelle unntak frå ferdselsreglane

Ferdselsreglane i § 5 er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsverksemd, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgåver som er bestemt av forvaltningsstyresmakta. Unntaket gjeld ikkje øvingsverksemd.

Ferdselsreglane i § 5 annet ledd er ikkje til hinder for

- a. motorisert ferdsel på eksisterande bilveg
- b. landing og start med Forsvaret sine luftfartøy

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til

- a. istandsetting og vedlikehald og skjøtsel av kulturminne.
- b. naudsynt uttransport av felt elg og hjort med lett beltekøyretøy
- c. avgrensa bruk av reservatet for aktivitetar nemnt i § 3 andre ledd bokstav e
- d. avgrensa tiltak i reservatet for at forhindre større skader på omkringliggende skog
- e. oppsetting og vedlikehald av gjerder

§ 8 Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta dersom det ikkje strir mot føremålet med vernet og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom omsyn til tryggleik eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta bestemmer, kan setje i verk tiltak for å oppretthalde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er føremålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeidast forvaltningsplan med nærare retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 Forvaltningsstyresmakt

Miljødirektoratet fastset kven som er forvaltningsstyresmakt etter denne forskrifta. Miljødirektoratet kan delegere styresmakta til kommunar som samtykker til det.

§ 12 Ikraftsetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks. Samtidig blir forskrift av 9. juli 1993 nr. 660 om vern av Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Oppland oppheva.

Gjeldende verneforskrift:

Forskrift om fredning av Vistehorten naturreservat, Vågå kommune, Oppland.

Dato	FOR-1993-07-09-660
Publisert	Avd II 1993 Nr. 7
Ikkraftredelse	09.07.1993
Gjelder for	Vågå kommune, Innlandet.
Hjemmel	LOV-1970-06-19-63-§8 , LOV-1970-06-19-63-§10 , LOV-1970-06-19-63-§21 , LOV-1970-06-19-63-§22 , LOV-1970-06-19-63-§23 jf LOV-2009-06-19-100-§77
Korttittel	Forskrift om naturreservat, Vågå

Fastsett ved kgl.res. av 9. juli 1993. Fremja av Miljøverndepartementet.

I

I medhald av [lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 8](#), jfr. [§§ 10 og 21, 22 og 23](#), er eit område i Vågå kommune i Oppland fylke freda som naturreservat ved kgl.res. av 9. juli 1993 med namnet Vistehorten naturreservat.

II

Fredinga femner om følgjande gnr./bnr.: 190/1,2, 73/1.

Det freda arealet er på omlag 233 daa. Grensene for naturreservatet framgår av kart i målestokk 1:5.000, datert Miljøverndepartementet juni 1993. Kartet og fredingsføresegnene oppbevarast i Vågå kommune, hos Fylkesmannen i Oppland, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet. Dei nøyaktige grensene for reservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta bør koordinatfestast.

III

Føremålet med fredinga er å ta vare på ein særprega kalkfuruskog med tanke på forskning og undervisning og å ta vare på spesielle vegetasjonssamfunn med eit svært sjeldent planteliv samstundes som ein tar vare på eit særprega kulturlandskap.

IV

For reservatet gjeld følgjande reglar, jfr. kap. V-VII:

1. Vegetasjonen, medrekna daude buskar og tre, er freda mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye planteartar må ikkje innførast. Planting av tre er ikkje tillatt.
2. Dyre- og fuglelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er freda mot skade og øydelegging.
3. Det må ikkje settast iverk tiltak som kan endre naturmiljøet, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, parkering av campingvogner, brakker o.l., framføring av luftledningar, jordkablar og kloakkledningar, bygging av vegar, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, drenering og annan form for tørrlegging, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forureiningstilførsler, tømning av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske middel. Forsøpling er forbode. Oppistinga er ikkje fullstendig.
4. Idrettsarrangement, jaktprøver og annan organisert bruk av naturreservatet er forbode.
5. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbode. Start og landing med luftfartøy, her medrekna lågtflyging under 300 meter, er forbode.
6. Bruk av sykkel, hest og kjerre og riding utanom eksisterande vegar er forbode.
7. Bålbrenning er forbode.
8. Telting o.l. er forbode.

V

Reglane i [kap. IV](#) er ikkje til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings-, oppsyns-, skjøtels- og forvaltningsaugnemed.
2. Sanking av bær og matsopp.
3. Beiting som på fredingstidspunktet.

Forvaltningsstyresmakta kan regulere beitetrykket når dette er naudsynt av omsyn til fredingsføremålet.

4. Jakt og fiske.
5. Vedlikehald av bygningar og anlegg som er i bruk på fredingstidspunktet, her medrekna rydding av vegetasjon i tilknytning til kraftledning.
6. Motorisert ferdsel på eksisterande bilveg.

VI

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta fastsett, kan tillate:

1. Avgrensa tiltak i reservatet for å hindre større skader på omkringliggjande skog.
2. Naudsynt motorferdsle i samband med aktivitetar nemnd i [kap. V](#).
3. Vedlikehald av verdifulle kulturminne.
4. Avgrensa bruk av reservatet i undervisningssamanheng.

VII

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta fastsett, kan utføre skjøtselstiltak for å fremje føremålet med fredinga. Det bør utarbeidast forvaltningsplan med nærare retningslinjer for utføring av skjøtselstiltaka.

VIII

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå fredingsføresegnene når føremålet med fredinga krev det, samt for vitskaplege granskingar, vidare for arbeid av særleg verdi for samfunnet og i særskilte høve, dersom det ikkje strir med føremålet med fredinga.

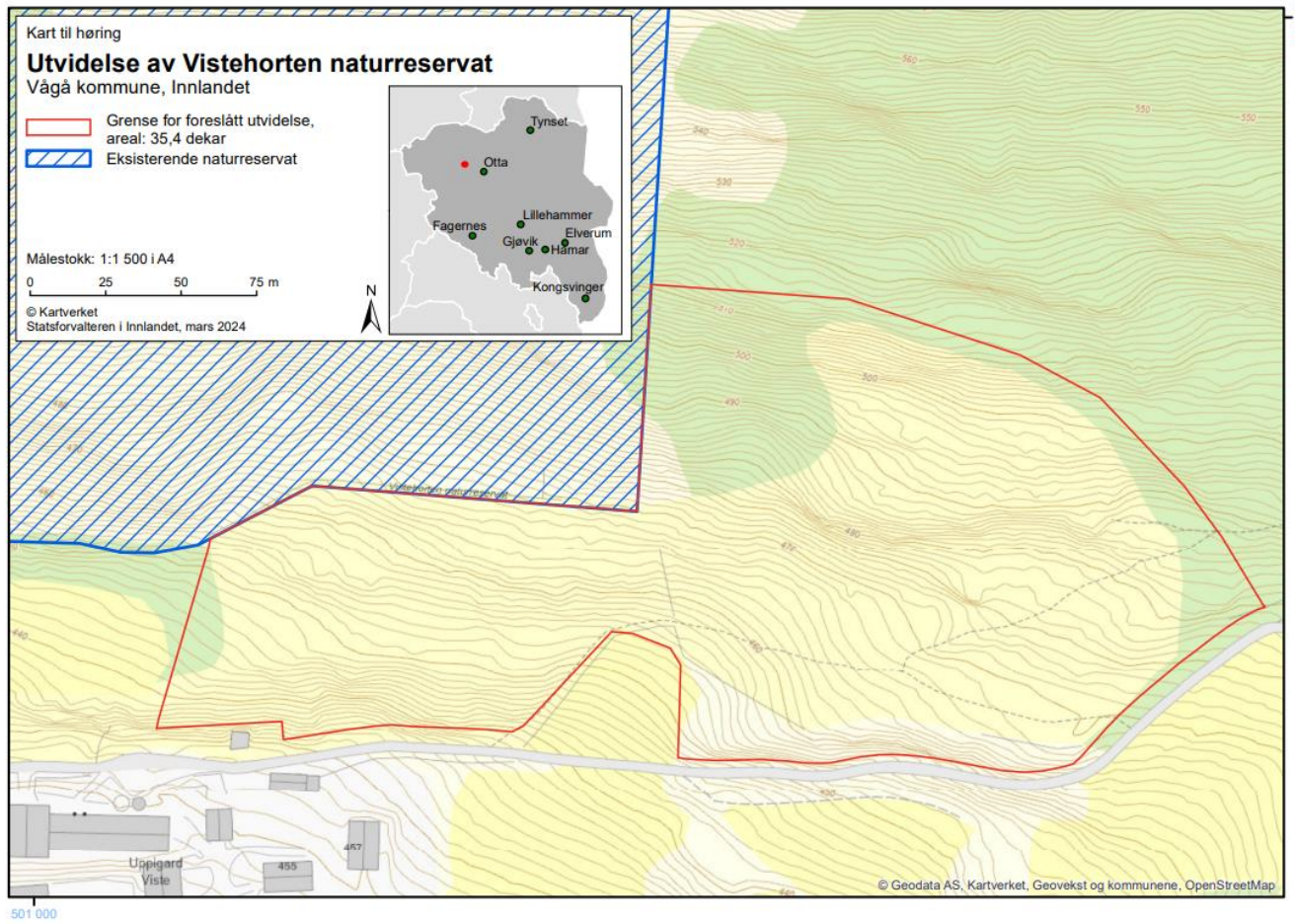
IX

Forvaltninga av fredingsføresegnene vert lagt til Fylkesmannen i Oppland.

X

Desse føresegnene trer i kraft straks.

Kart – foreslåtte utvidelsesområde for Vistehorten naturreservat

Søre Åi - Områdebeskrivelse med forslag til verneforskrift og kart

Opprettelse av Søre Åi naturreservat

Kommune: Vågå

Areal: 154,1 dekar

Berørte eiendommer: 190/1

Områdebeskrivelse og naturverdier

Området er langstrakt og smalt og følger bekkekløften kallet Søre Åi, i bunnen slutter Svarthåmårbekken seg til. Området grenser til Ottadalen landskapsvernområde i nord og til Øvre Nordheradsvegen i sør og er på ca. 154,1 daa. I sin helhet ligger området i de sørvendte bakkene på nordsida av Vågåvatnet i Vågå kommune. Arealet utgjør en del av de viktigste lokalitetene med tørreng og kalkberg i Norge og er voksested for spesielle og sjeldne lavararter. De abiotiske faktorene i dette området er helt særegen både med tanke på sammensetningen av kalkrikt morenematerialet og underliggende bergarter, soleksponering spesielt på den erosjonspregede vestvendte siden av bekken og ekstremt lite årlig nedbør. Området ligger innenfor det utvalgte kulturlandskapet på Nordherad. Arealet reiser seg fra ca. 680 til 990 moh. Utkast til reservatgrense innbefatter de største og viktigste forekomster av steppe-lav langs bekkekløften og er i sin helhet godt arrondert og vurderes økologisk funksjonelt.

Arealet innehar en betydelig del av den kjente verdenspopulasjonen av stjernebønnelav i tillegg til en rekke øvrige ekstremt sjeldne lavararter. I forbindelse med kartlegging av lav-arter rundt Søre Åi ble det gjort en rekke nye funn i 2023. I midtre deler av kløfta ble blant annet steppekalklav (EN), kalkskjold (EN), jordbønnelav (VU) og steppeoransjelav (VU) funnet. I nedre deler av Søre Åi/Svarthåmårbekken ved Kvennhushaugen ble steppesvovellav (CR) funnet. Før feltarbeidet i 2023 virket det som midtre deler av kløfta var mindre interessant for steppe-lav, ettersom det manglet funn av rødlistearter fra dette partiet. Artskartleggingen i 2023 for denne delen av kløfta viste seg å være vel så interessant som de øvrige delene.

De aller fleste funn av steppe-lav finns imidlertid på den vestvendte skråningen til bekken Søre Åi, samt til Kvennhushaugen/Bergehaugen i nedre del av Søre Åi. Den østvendte skråningen til bekken er under gjengroing og er ikke like så soleksponert. Kvennhushaugen/Bergehaugen har igjennom lengere tid blitt skjøttet med rydding av blant annet einer samt beitet med Boergeit. Dette delområdet kategoriseres som naturbeitemark med verdi svært viktig (A-lokalitet). Lokaliteten er en av de viktigste lavlokalitetene i Norge med hele 25 dels høyt rødlistearter registrert. Lokaliteten er en av tre lokaliteter i Nordherad som er meget viktige for lav i steppeelementet. I tillegg er kalktørrengene svært verdifulle både som naturtype og som voksested for flere sjeldne steppemarkssopp. Miljøet innenfor dette delområdet har en kombinasjon av meget god og langvarig hevd og svært kalkrike, tørre forhold.

Flere delområder innenfor foreslåtte reservatgrense er under sterk gjengroing, restaurering, fortsatt skjøtsel og beite vil skulle realiseres etter et eventuelt vern for å opprettholde og utvikle gunstig bevaringsstatus for steppe-lavartene.

Ovenfornevnte artsfunn understreker at området peker seg ut som et av de mest bevaringsverdige arealene vi har i Europa med tanke på naturmangfold og lav. Det representerer en spesiell type natur som stort sett ellers i Europa enten er nedbygd, eutrofiert, gjengrodd eller skadet av slitasje (Spribille et.al., 2015).

Det er viktig i videre forvaltning av man ser kjerneområdene i sammenheng og lager helhetlige forvaltningsavgrensinger som inkluderer en viss buffer rundt disse. Det er sentralt å bevare mer enn de viktigste kjernene for bl.a. å hindre videre gjengroing i nærområdene som kan skygge ut viktige lokaliteter og på sikt kunne restaurere allerede gjengrodd areal tilbake til en mer optimal tilstand med referanse til det historiske og mer åpne kulturlandskapet. Det antas at langsiktig ivaretagelse av artene i miljøet er avhengig av et landskap med skjøtsel av ulike kjerneområder for å kunne opprettholde levedyktige populasjoner over tid.

Med bakgrunn i dette så vil aktuelle område ha en utfyllende funksjon særlig når det gjelder å bevare de særegne vokseplassene for sjeldne lavararter og spredning av disse for ettertiden.

Opprettelse av Søre Åi naturreservat bidrar til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl.a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf. også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

Ved å verne dette naturområdet mot ulike typer inngrep, gir verneområdet også et positivt bidrag til det nasjonale og internasjonale målet om å stanse tapet av naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33 bokstav a, b og c. Vern av aktuelle område bidrar til å redusere de negative effektene av klimaendringene, gjennom å sikre et nettverk av viktige leve- og funksjonsområder for naturmangfoldet i norske økosystem. Dette fører til at områdene med tilhørende arts mangfold er i bedre stand til å motstå endringer i klima gjennom at verneområdet blir større og dermed bidrar til at arter bedre kan forflytte seg i landskapet over tid.

Restaureringspotensiale

Deler av de sydligste områdene innenfor foreslåtte verneområde har igjennom en årrekke blitt skjøttet med blant annet motormanuell rydding i tillegg til beite som har vært praktisert innenfor hele det foreslåtte verneområde. Nærværende foreslåtte verneområde er under gjengroing noe som medfører at lavartene sine vokseplasser reduseres. Foreslåtte verneområde er velegnet for restaurering herunder målrettet rydding av spesielt einer, men også andre busker og trær. Beite er en forutsetning for at ikke områdene skal ryddes manuelt år etter år i lang framtid.

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et særpreget landskap med bekkekløft og kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet på begge sider av kløfta. Videre er formålet å verne et område som har særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for truede og sårbare arter da spesielt for steppe-lav og karplanter. Det er en målsetning å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Andre interesser og inngrep

Vannforsyning til vanning av åkere i grenda

For opp mot 100 år siden ble det opparbeidet vassveier fra blant annet Diprtjøni på Skaihøe og ned langs bekkene som fører til grenda i bunnen av dalen. Vassveiene har på den vis alltid vært en forutsetning for den tradisjonelle landbruksdriften nede i grenda. Nordherad er ekstrem nedbørsfattig og de aller tørreste årene har det vært på tale å gjøre ekstra tiltak for å få vann nok til vanning av åkerne. Søre Åi og Svarthåmårbekken utspringer fra Diprtjøni på Skaihøe i Ottadalen landskapsvernområde. I verneforskrift for Ottadalen LVO, da er et av verneformålene å ta vare på vanningsanleggene som kulturminne. I utkast til verneforskrift for Søre Åi naturreservat er det tatt inn de samme bestemmelsene som for vanningsanleggene innenfor landskapsvernområdet.

Traktorveg

Innenfor foreslåtte vernegrense finns det deler av to mindre traktorveger. Disse brukes i forbindelse med vedlikehold av vanningsanlegget og til å frakte ut ved for grunneiere og bruksberettiget. I utkast til bestemmelser i verneforskriften så skal bruken av disse mindre traktorveiene kunne fortsette for grunneiere og bruksberettiget.

To bruer over hhv. Søre Åi og Svarthåmårbekken

Det finns to mindre bruer innenfor foreslåtte verneområde, en bru over Søre Åi og en over Svarthåmårbekken. Under generelle unntak i utkast til verneforskriften så kan vedlikehold av disse skje uten søknad. Oppgradering av bruene vil være søknadspliktig.

Sti med kulturformidling

Det er etablert en rute med informasjonstavler knyttet til Nordherad som utvalgt kulturlandskap innenfor foreslåtte reservatgrense, stien er ikke opparbeidet, men er et enkel tilrettelagt spor. Informasjonsmateriale for et eventuelt naturreservat bør plasseres sammen med allerede etablerte infotavler.

Forsyningsnett for strøm

Aller lengst sør i området som er foreslått vernet finns det en enkel linjeføring for strøm. Det er tatt inn bestemmelser i utkast til verneforskrift som ivaretar fortsatt drift og

vedlikehold av denne linjeføringen. Fjellnett skriver i høringsuttalelsen sin at det ikke er planer om fremtidige nye prosjekter i planområdet.

Planstatus

Området ligger i LNFR-område i kommuneplanen sin arealdel for Vågå kommune og det ligger en hensynssone for Nordherad som utvalgt kulturlandskap.

Forslag til verneforskrift

Forskrift om vern av Søre Åi naturreservat, Vågå kommune, Innlandet

Fastsett ved kongeleg resolusjon [dato] med heimel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, og § 62. Fremja av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 Føremål

Føremålet med forskrifta er å ta vare på eit særpreget landskap med bekkekløft og kalktørreng og kalkberg i steppelavelementet på begge sider av kløfta. Videre er formålet å verne et område som har særskilt betydning for biologisk mangfald ved at det er leveområde for trua og sårbare artar då spesielt for steppe-lav og karplanter.

Det er ei målsetting å ta vare på verneverdiane i mest mogleg urørd tilstand, og eventuelt vidareutvikle dei.

§ 2 Geografisk avgrensing

Naturreservatet omfattar følgjande gnr./bnr.: Vågå kommune: 190/1, 73/1, 204/1 og 84/1.

Naturreservatet dekker eit totalareal på 269,1 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. Dei nøyaktige grensene for naturreservatet skal merkast av i marka. Knekkpunkta skal koordinatfestast.

Verneforskrifta med kart blir oppbevart i Vågå kommune, hos Statsforvalteren i Innlandet, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 Vernereglar

I naturreservatet må ingen gjere noko som skadar verneverdiane som går fram av føremålet med vernet.

I naturreservatet gjeld følgjande vernereglar:

- a. Vegetasjonen, medrekna daude buskar og tre, er verna mot skade og øydelegging. Det er forbode å fjerne planter og sopp medrekna lav eller deler av desse frå naturreservatet. Planting eller såing av tre og annan vegetasjon er forbode.
- b. Dyrelivet, medrekna reirplassar og hiområde, er verna mot skade, øydelegging og unødig forstyrring. Utsetting av dyr er forbode.
- c. Det må ikkje settast i verk tiltak som kan endre naturmiljøet, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg, gjerde og andre varige eller mellombelse innretningar, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftleidningar, jordkablar, kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering eller anna form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller anna form for forureining, etterlating av avfall, gjødsling, kalking eller

bruk av kjemiske utryddingsmiddel. Forsøpling er forbode. Opplistinga av tiltak er ikkje uttømmmande.

- d. Utsetting av saltstein og fôring er forbode
- e. bruk av naturreservatet til større arrangement er forbode
- f. bålbrekking er forbode
- g. telting er forbode

§ 4 Generelle unntak frå vernereglane

Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for:

- a. sanking av bær og matsopp
- b. beiting
- c. jakt og fiske i samsvar med gjeldande lovverk
- d. felling av store rovdyr i samsvar med gjeldande lovverk
- e. forsiktig manuell plukkhogst for grunneigarar sin egen bruk av ved i området vest av bekkeløpet Søre Åi.
- f. vedlikehald av eksisterande bygningar, traktorvegar, vatningsanlegg/vassvegar, stiar og andre anlegg og innretningar i samsvar med standard på vernetidspunktet
- g. drift og vedlikehald av eksisterande forsyningsnett derunder nødvendig istandsetting ved akutt utfall
- h. oppgradering eller fornying av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auking av linetverrsnittet, når tiltaket ikkje skadar verneverdiane angitt i verneføremålet nemneverdig.

§ 5 Regulering av ferdsel

All ferdsel skal skje varsamt og ta omsyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminne. I naturreservatet gjeld følgjande reglar om ferdsel:

- a. motorisert ferdsel til lands og i vatn er forbode medrekna landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling og riding er forbode.

§ 6 Generelle unntak frå ferdselsreglane

Ferdselsreglane i § 5 er ikkje til hinder for gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsverksemd, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgåver som er bestemt av forvaltningsstyresmakta. Unntaket gjeld ikkje øvingsverksemd.

Ferdselsreglane i § 5 annet ledd er ikkje til hinder for:

- a. motorisert ferdsel på eksisterende traktorvegar for grunneigarar og bruksberettiget

- b. bruk av motoriserte maskiner i forbindelse med drift, vedlikehald og akutt utfall på eksisterande forsyningsnett i anlegget sitt naturlege bruksområde
- c. landing og start med Forsvaret sine luftfartøy
- d. naudsynt motorferdsel i samband med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendast melding til forvaltningsstyresmakta.

§ 7 Spesifiserte dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. istandsetting og vedlikehald og skjøtsel av kulturminne
- b. avgrensa bruk av reservatet for aktivitetar nemnt i § 3 andre ledd bokstav e
- c. oppgradering av eksisterande vatningsanlegg/vassvegar
- d. naudsynt uttransport av felt elg og hjort med lett beltekøyretøy
- e. naudsynt uttransport av ved med lett beltekøyretøy hogd etter § 4 andre ledd bokstav e
- f. oppsetting og vedlikehald av gjerder
- g. merking av nye turstiar og løyper derunder informasjonstavler
- h. oppgradering av eksisterande forsyningsnettog fornying av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4 i.
- i. naudsynt motorferdsel i samband med drift og vedlikehald, samt oppgradering og fornying av eksisterande kraftleidning

§ 8 Generelle dispensasjonsreglar

Forvaltningsstyresmakta kan gjere unntak frå forskrifta dersom det ikkje strir mot føremålet med vernet og ikkje kan påverke verneverdiane nemneverdig, eller dersom omsyn til tryggleik eller omsynet til vesentlege samfunnsinteresser gjer det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 Skjøtsel

Forvaltningsstyresmakta, eller den forvaltningsstyresmakta bestemmer, kan setje i verk tiltak for å oppretthalde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er føremålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 Forvaltningsplan

Det kan utarbeidast forvaltningsplan med nærare retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

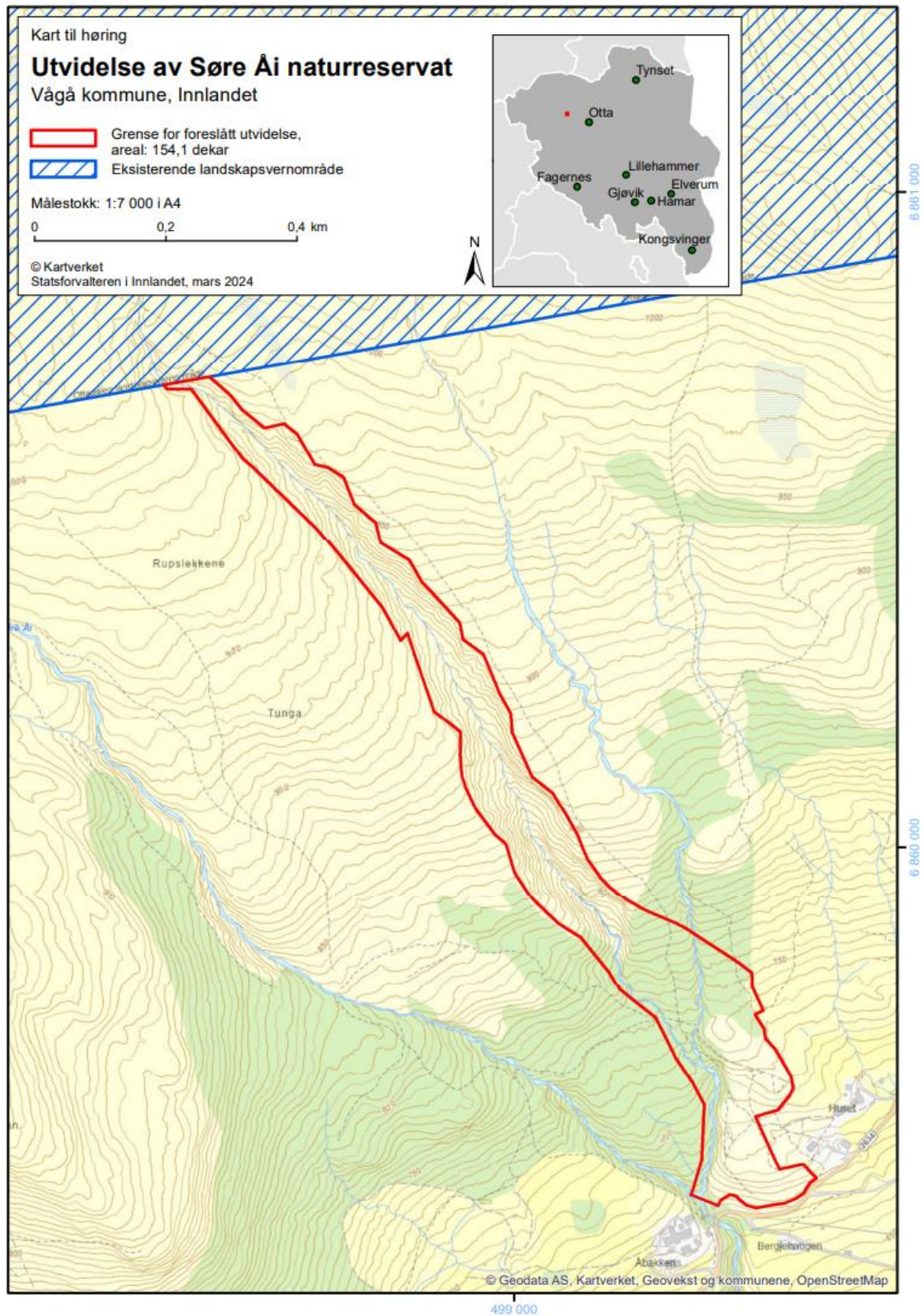
§ 11 Forvaltningsstyresmakt

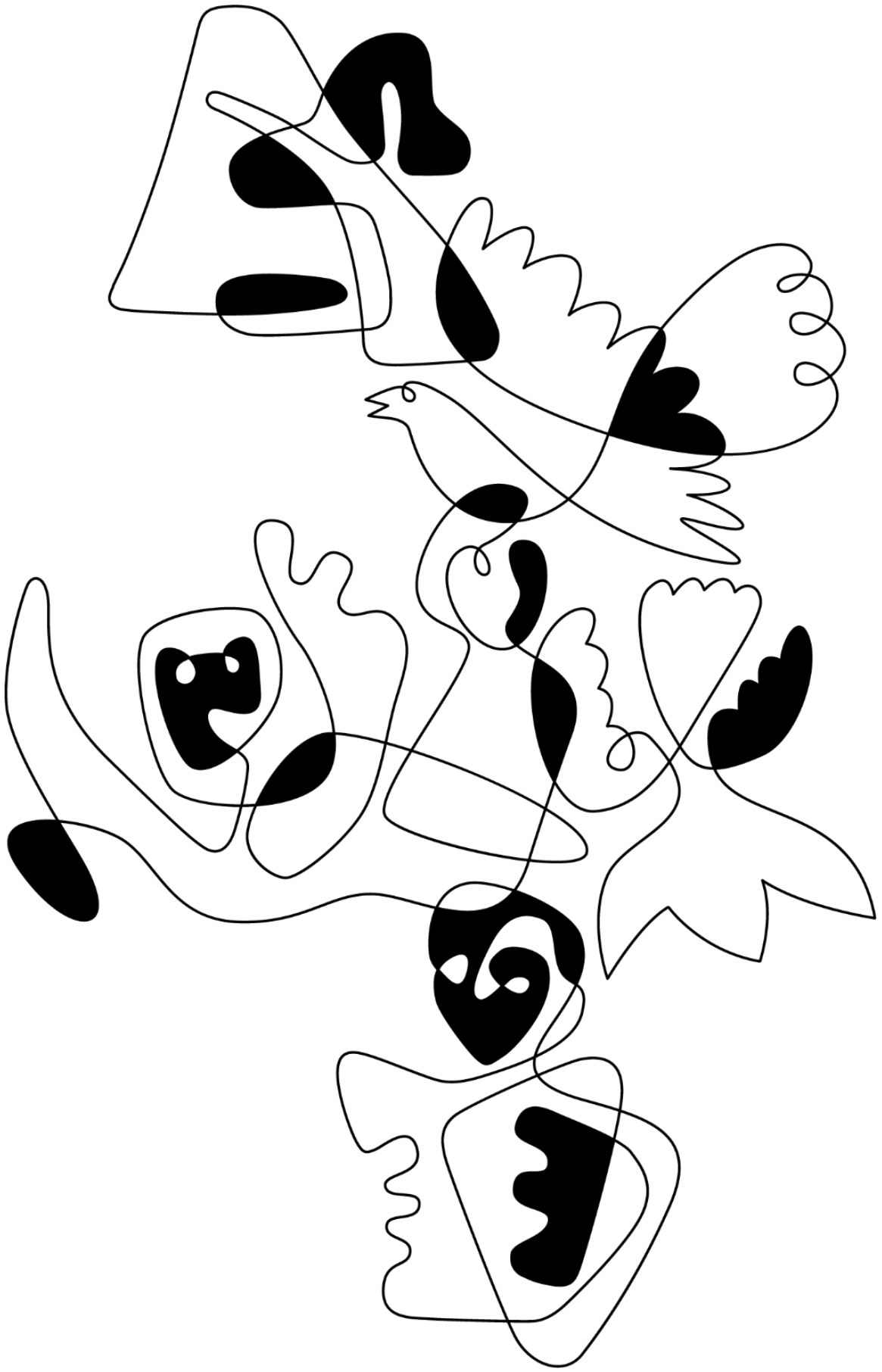
Miljødirektoratet fastset kven som er forvaltningsstyresmakt etter denne forskrifta. Miljødirektoratet kan delegere styresmakta til kommunar som samtykker til det.

§ 12 Ikraftsetjing

Denne forskrifta trer i kraft straks.

Kart - foreslåtte opprettelse av Søre Åi naturreservat

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

Postboks 987, 2604 Lillehammer | sfinpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/innlandet

